

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΝΟΗΣΗ
ΘΕΩΡΙΑ του ΝΟΥ

Κατανόηση των άλλων και ηθική
ανάπτυξη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΝΟΗΣΗ

- Ένα σημαντικό στοιχείο των κοινωνικών δεξιοτήτων αποτελεί η κοινωνική νόηση.
- Οι κοινωνικές δεξιότητες είναι στην ουσία δεξιότητες επικοινωνίας που επιτρέπουν στους ανθρώπους να αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά με τα άλλα άτομα.
- Οι φτωχές κοινωνικές δεξιότητες δεν αποτελούν χαρακτηριστικά μόνο των ατόμων με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, με αναπτυξιακές διαταραχές, ψυχικές ασθένειες κ.λπ. αλλά και ατόμων που **δεν** παρουσιάζουν κάποιο νοητικό ή σωματικό περιορισμό.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΝΟΗΣΗΣ

συνέχεια:

- Αποτελεί μια πολύπλοκη **ανώτερη γνωστική διεργασία**, η οποία περιλαμβάνει διάφορες επιμέρους λειτουργίες όπως:
 - α) την κοινωνική αντίληψη,
 - β) την κοινωνική γνώση,
 - γ) την ενσυναίσθηση,
 - δ) την ΘτΝ,
 - ε) την απόδοση αιτίων
- (Kemp, Després, Sellal & Dufour, 2012. McFall, 1982).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΝΟΗΣΗΣ

συνέχεια:

- Αποτελεί δηλαδή το άθροισμα των ικανοτήτων εκείνων, οι οποίες επιτρέπουν στα άτομα να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, και αυτό επιτελείται μέσω αυτόματων και συνειδητών σταδίων επεξεργασίας γνωστικών και θυμικών πληροφοριών.
- Περιλαμβάνει αυτόματες εκούσιες γνωστικές διεργασίες που χρησιμοποιούνται για την **κωδικοποίηση και αποκωδικοποίηση του κοινωνικού γίνεσθαι** και, κυρίως, για την επεξεργασία πληροφοριών που αφορούν τον εαυτό μας και τους άλλους.

Θεωρία του Νου

- *«Θεωρία του Νου είναι η ικανότητα να ξεχωρίζει το άτομο τις νοητικές του καταστάσεις από τις καταστάσεις του κόσμου (την πραγματικότητα) και από τις νοητικές καταστάσεις των άλλων»*

ΘτΝ συνέχεια:

- Η Θεωρία του Νου αποτελεί μέρος της κοινωνικής νόησης και είναι μια κύρια μορφή **μεταγνωστικής γνώσης** (Κωσταρίδου- Ευκλείδη, 2011). Αφορά:
 - α) την αντίληψη,
 - β) την επεξεργασία,
 - γ) την κατανόηση και
 - δ) την παραγωγή σκέψης των ερεθισμάτων που προέρχονται και απευθύνονται στο κοινωνικό μας περιβάλλον.

ΘτΝ συνέχεια:

- Η Θεωρία του Νου έχει δύο επίπεδα.
- Το πρώτο επίπεδο αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να αναπαριστά τις πεποιθήσεις ενός άλλου ατόμου, ενώ,
- το δεύτερο αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να αναπαριστά τις πεποιθήσεις ενός άλλου ατόμου για κάτι που σκέφτεται κάποιος τρίτος για γεγονότα που συμβαίνουν.

ΘτΝ συνέχεια:

- Συχνά η Θεωρία του Νου ονομάζεται και ψυχολογία της πεποίθησης - επιθυμίας

Ηθική ανάπτυξη

- Piaget: Ο πρώτος θεωρητικός που ασχολήθηκε συστηματικά με την ανάπτυξη της ηθικής σκέψης κατά την παιδική ηλικία.
- Ηθική σκέψη: σεβασμός στους κανόνες και στο αίσθημα δικαιοσύνης. Η ανάπτυξη της ηθικής σκέψης είναι στενά συνδεδεμένη με τη γνωστική ανάπτυξη (γνωστικός παραλληλισμός).

Πiaget Ηθικής ανάπτυξης

συνέχεια:

- Καθώς αναζητούμε την ταυτότητα μας και διαμορφώνουμε εικόνες για τον εαυτό μας, μαθαίνουμε επίσης το σωστό και το λάθος. Μια πτυχή της ηθικής ανάπτυξης είναι η κατανόηση των ανθρώπων που είναι σημαντικοί για μας.

Πιαζετ Ηθικής ανάπτυξης

συνέχεια:

- Πρώτο στάδιο της Προ-ηθικής περιόδου (μέχρι περίπου τα 4-5 χρόνια).

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας δεν κατανοούν την έννοια των κανόνων γενικά (ηθικών και μη) ούτε και τους λόγους για τους οποίους οι κανόνες υπάρχουν.

Πiaget Ηθικής ανάπτυξης

συνέχεια:

- Δεύτερο στάδιο του Ηθικού Ρεαλισμού (Ετερόνομη Ηθική) (5 –9 χρόνια).
- Το παιδί κατανοεί την έννοια του κανόνα και αναπτύσσει την πεποίθηση ότι οι κανόνες πρέπει να ισχύουν και να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση (οι κανόνες υπάρχουν για να εφαρμόζονται και όχι για να παραβιάζονται).

Πiaget Ηθικής ανάπτυξης

συνέχεια:

- Τρίτο στάδιο του Ηθικού Σχετικισμού (Αυτόνομη Ηθική) (>10 χρόνια).
- Οι κανόνες αρχίζουν να αμφισβητούνται, δε θεωρούνται πλέον 'ιεροί' ή 'απαράβατοι' (κάθε παράβαση κανόνα δεν τιμωρείται αναγκαστικά).
- Τα παιδιά κατανοούν ότι οι κανόνες της κοινωνίας είναι αυθαίρετοι, αντιμετωπίζονται ως απλές κοινωνικές συμβάσεις που υπάρχουν γιατί έχουν προηγηθεί συμφωνίες μεταξύ των ενδιαφερόμενων μελών.

Kohlberg και Ηθική Ανάπτυξη

- Kohlberg: διατύπωση μιας βελτιωμένης - σε σχέση με αυτήν του Piaget - θεωρία για την ηθική ανάπτυξη.
- Υποστήριξε και αυτός την ιδέα του γνωστικού παραλληλισμού (η ανάπτυξη της ηθικής σκέψης είναι στενά συνδεδεμένη με τη γνωστική ανάπτυξη).
- Θεωρούσε, όμως, ότι η ηθική σκέψη συνεχίζει να αναπτύσσεται ακόμα και μετά από την εφηβεία, κατά την ενήλικη ζωή.

Μία από τις πιο γνωστές ιστορίες του Kohlberg είναι η ιστορία του Heinz.

- «Κάπου στην Ευρώπη, μία γυναίκα είναι ετοιμοθάνατη από μια σπάνια μορφή καρκίνου. Υπάρχει ένα φάρμακο που μπορεί να της σώσει τη ζωή. Πρόκειται για μια μορφή ραδίου και το έχει ανακαλύψει ένας φαρμακοποιός που ζει στην ίδια πόλη. Η παρασκευή του φαρμάκου είναι δαπανηρή, αλλά ο φαρμακοποιός χρεώνει δεκαπλάσια τιμή του κόστους. Πληρώνει \$200 για το ράδιο και χρεώνει \$2000 για μια μικρή δόση, δέκα φορές δηλαδή περισσότερο από όσο του κοστίζει. Ο σύζυγος της άρρωστης γυναίκας, ο Heinz, έτρεξε σε όλους τους γνωστούς του για να δανειστεί χρήματα, αλλά κατάφερε συγκεντρώσει μόνο \$1000, τα μισά από όσα του χρειάζονται. Εξήγησε στο φαρμακοποιό ότι η γυναίκα του πεθαίνει και τον παρακάλεσε να του πουλήσει το φάρμακο φθηνότερα ή έστω να τον αφήσει να του εξοφλήσει τα χρήματα αργότερα. Ο φαρμακοποιός του απάντησε: «Όχι, εγώ ανακάλυψα το φάρμακο και σκοπεύω να γίνω πλούσιος από αυτό». Οπότε, πάνω στην απελπισία του, ο Heinz διέρρηξε το φαρμακείο και έκλεψε το φάρμακο για τη γυναίκα του.» (Kohlberg, 1969, σελ. 379).

- **Μετά το τέλος της ιστορίας, οι συμμετέχοντες έπρεπε να απαντήσουν σε μία σειρά από ερωτήσεις, όπως:**
- Έπρεπε ο Heinz να κλέψει το φάρμακο (ή όχι);
- Αν ο Heinz δεν αγαπάει τη γυναίκα του, θα πρέπει να κλέψει το φάρμακο (ή όχι);
- Υποθέστε ότι το άτομο που πεθαίνει δεν είναι η γυναίκα του, αλλά κάποιος άγνωστος. Πρέπει να κλέψει ο Heinz το φάρμακο για έναν άγνωστο (ή όχι);
- Είναι σημαντικό οι άνθρωποι να κάνουν τα πάντα για να σώσουν τη ζωή κάποιου (ή όχι);

Διαφορές των δυο φύλων στην ανάπτυξη της ηθικής σκέψης

- Ο Walker (1984) εξέτασε 77 μελέτες που παρείχαν στοιχεία για τους άντρες και για τις γυναίκες και δεν βρήκαν καμία αξιοσημείωτη διαφορά φύλων στο επίπεδο συλλογισμού που χρησιμοποιήθηκε.